

Πριν λίγο καιρό συντρόφισσα –μέλος συλλογικότητας και σωματείου της πόλης– μοιράστηκε με τα άτομα της συνέλευσής μας το βίωμά της, καταγγέλλοντας τη «σεξουαλική παραβίαση των ορίων της και τη στέρηση του δικαιώματος για αυτοδιάθεση του σώματός της», όπως η ίδια περιέγραψε τη συνθήκη, από τρεις cis¹ άντρες, δύο εκ των οποίων μέλη του αντιφασιστικού στεκιού Κάμενικ και ένας πρώην μέλος του.

Με το παρόν κείμενο επιχειρούμε αφενός να εκφράσουμε την απόλυτη στήριξή μας στο αίτημα της ίδιας και της συλλογικότητάς της. Για εμάς σημασία έχει το βίωμά της, και εκεί στεκόμαστε. Τόσο οι συγκεκριμένοι τύποι, όσο και τα άτομα που τους στηρίζουν δεν έχουν καμία θέση στα καφενεία και τις εκδηλώσεις μας στο χώρο της Υφανέτ και θα προσπαθήσουμε να διασφαλίσουμε την απουσία τους. Άλλωστε αυτό είναι και ένα από τα ζητούμενα της συνέλευσής μας όλα αυτά τα χρόνια: να καταδείξουμε τέτοιες συμπεριφορές και να τις απομακρύνουμε από τους χώρους μας. Θα θέλαμε, επίσης, να κρατήσουμε αποστάσεις από συλλογικότητες που τους υποστηρίζουν είτε ρητά, είτε σιωπηρά/ουδέτερα.

Αφετέρου, με αφορμή το συγκεκριμένο περιστατικό, προχωρούμε σε μια αναλυτικότερη κατάθεση των σκεπτικών μας σχετικά με την κουλτούρα του βιασμού, τα προνόμια, τη διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας από τον ευρύτερο ριζοσπαστικό και α/α χώρο, τη σημασία του βιώματος, της συναίνεσης και των φεμινισμών.

Η κουλτούρα του βιασμού

Μέσα σε ποιες συνθήκες δομήθηκαν οι παραπάνω (και όχι μόνο) έλληνες, αντίφα, μάτσο «σωστοί άντρες» και πιστεύουν ότι έχουν δικαίωμα άσκησης σωματικής και λεκτικής βίας πάνω σε γυναικεία σώματα;

Κανένας βιασμός δεν είναι μεμονωμένο περιστατικό, μια πράξη που εγγράφεται αποσπασματικά στα σώματά μας. Δε συμβαίνει κάτω από ειδικές συνθήκες, ούτε οι βιαστές είναι ράτσα ειδική. Στο δημόσιο λόγο χαρακτηρίζονται ως «δράκοι», εμείς όμως ξέρουμε πως είναι άντρες καθημερινοί: πατεράδες, σύζυγοι, γείτονες, γκόμενοι, σύντροφοι.

Η κουλτούρα του βιασμού δεν είναι ένα θεωρητικό-αφαιρετικό σχήμα, είναι συνέπεια της συνολικής ετεροσεξιστικής πατριαρχικής κουλτούρας, είναι η καθημερινή βιωμένη εμπειρία μας. Και είναι τις περισσότερες φορές άρρητη, συγκαλυμμένη, ένα κοινό μυστικό. Είναι σε κάθε σεξιστικό αστείο, στην tv, στη μουσική, στη νομοθεσία, στο δρόμο, στη δουλειά, στη σχολή, στις λέξεις, στα βλέμματα και τις συμπεριφορές². Είναι η μάτσο κουλτούρα του περήφανου στρέητ έλληνα, οι κυρίαρχες ετεροκανονικές αντιλήψεις που συντηρούν και (ανα)παράγουν το αυτονόητο της έμφυλης βίας³, του μισογυνισμού, της ομοφοβίας, της τρανσφοβίας και της εθνοπατριαρχικής αηδίας.

Είναι τα υποχρεωτικά χαμόγελα για να μας αφήσουν ήσυχες. Είναι να κάνεις πως μιλάς στο κινητό και τα σφιγμένα κλειδιά στο χέρι. Είναι τα ψιτ-ψιτ και τα σφυρίγματα στο δρόμο, το

---

¹Cis: άτομα τα οποία αναγνωρίζουν ως φύλο τους, το φύλο που τους έχει αποδοθεί κατά τη γέννησή τους ή καλύτερα, το φύλο που εκφράζουν δεν πάει κόντρα στο φύλο που πιστεύουν οι γονείς και η κοινωνία κ.ο.κ. ότι πρέπει να εκφράζουν με βάση τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του σώματός τους. Τα άτομα που δεν είναι cis ονομάζονται τρανς. Πηγή: <https://tinyurl.com/y9f2fb74>

Ο όρος χρησιμοποιείται για να αποστιγματίσει τον όρο τρανς. Όταν παραδέχομαι ότι είμαι cis, σημαίνει ότι αποδέχομαι ότι υπάρχουν και άνθρωποι που δεν είναι cis, και συνεπώς δεν αποδίδω «φυσιολογικότητα» στη δική μου κατάσταση και απαξίωση στη δική τους. Πηγή: <http://tinyurl.com/zgg7y5s>

² βλ. κείμενο από το Συντονιστικό ατόμων και ομάδων (ΛΟΑ, bra-stards, Μπεφλόνα) ενάντια στην κουλτούρα του βιασμού (Αθήνα, Νοέμβρης 2016). Πηγή: <https://tinyurl.com/ybj9c8pb>

³Έμφυλη βία: ο όρος αυτός για μας χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη βία που υφίστανται όσα υποκείμενα παρεκκλίνουν από τις κυρίαρχες ηγεμονικές cis αρρενωπότητες. π.χ. cis γυναίκες, λεσβίες, νταλίκες, αδερφές/πουσάρες, τρανς αγόρια, τρανς γυναίκες, intersex +++.

χούφτωμα στο λεωφορείο και να σκέφτεσαι αν σε παίρνει να τον βρίσεις. Είναι να ντρέπεται να πεις ότι σε κοζάρει ο θείος σου. Είναι η ντροπή που πρέπει να είναι πάντα δική μας. Είναι να υπομένεις τον τέφτουλα συνάδελφο, αφεντικό, πελάτη και να πρέπει να το βουλώνεις. Είναι ο κάθε μαλάκας που θεωρεί ότι έχει λόγο για τη σεξουαλικότητά μας (πως μια λεσβία θα «έστρωνε» αν είχε τον κατάλληλο cis στρεπτ εραστή), καθώς και δικαίωμα πάνω στο σώμα μας και τη συμπεριφορά μας. Είναι οι μάτσο τίποτα, τα παλικάρια και οι λεβέντες που κατεβάζουν τα παράθυρα των αυτοκινήτων τους. Είναι να μη σε πιστεύει κανείς⁴. Και είναι το γενικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνουν χώρα ποικίλες μορφές σεξουαλικοποιημένης βίας⁵. Βία σωματική, βία ψυχολογική, βία λεκτική.

Μέσα σ' αυτή τη διάχυτη ελληνική κουλτούρα του βιασμού -όπου οι άντρες εκπαιδεύονται στα σχολεία, στα πανεπιστήμια, στα γήπεδα, στα μπαρς και στα μπουρδέλα μαθαίνοντας από νωρίς να περιφρουρούν τα προνόμιά τους- εμείς μάθαμε να φοβόμαστε και να σιωπούμε. Εκπαιδευτήκαμε από μικρά να φοβόμαστε την πιθανότητα του βιασμού και αυτό να μας κρατά πειθαρχημένες. Ο φόβος έχει καθορίσει την κοινωνικοποίησή μας, ώστε πια να ξέρουμε πότε να επιστρατεύουμε τις στρατηγικές προφύλαξής μας. Να συνοδεύουμε τις φίλες μας στο σπίτι, να κρατάμε τον αριθμό του ταξί, να αλλάζουμε πεζοδρόμιο όταν βλέπουμε μαζεμένους άντρες, να σκεφτόμαστε χίλιες φορές αν θα βάλουμε φούστα, κολάν, κραγιόν και ξώβυζο.

Αρρενωπότητες και η διαχείριση της έμφυλης βίας εντός του ριζοσπαστικού και α/α χώρου

Έχουμε μεγαλώσει και πολιτικοποιηθεί κι εμείς μέσα σ' αυτό τον «χώρο», σ' αυτές τις συνελεύσεις, σ' αυτές τις πορείες. Έχουμε έρθει άπειρες φορές αντιμέτωπες με σεξιστικές συμπεριφορές και συνθήματα. Άπειρες φορές προσπαθήσαμε να ακουστούμε και μας διέκοψαν. Άπειρες φορές προσπαθήσαμε να βρούμε χώρο να υπάρξουμε σε εκδηλώσεις και συναυλίες. Και βέβαια άπειρες φορές σιωπήσαμε στο ανελέητο mansplaining⁶ των συντρόφων.

Ο «χώρος» δεν είναι μία πραγματικότητα πολύ διαφοροποιημένη από την υπόλοιπη κοινωνία. Θα μπορούσαμε μάλιστα να ισχυριστούμε πως αποτελεί μία αντανάκλαση όλων εκείνων των επιβολών, των εξουσιαστικών συμπεριφορών και των επιτελέσεων που βιώνουμε από μικρές και μας συνοδεύουν στην ενήλικη ζωή μας. Όλων εκείνων των αντρικών προνομίων που παρατηρούμε παντού. Στους πατεράδες μας, στους φίλους και στους συντρόφους που θέλουν να μας προσφέρουν προστασία. Στις αντρικές φωνές που θέλουν να ακούγονται πάντα δυνατότερα, και στις άμυνές τους. Στον χώρο που εύκολα καταλαμβάνουν και δεν τον αφήνουν σε κανένα άλλο υποκείμενο. Στη διάθεσή μας, που δεν θέλουν να μας βλέπουν κατσούφες και νευρικές. Στα σώματά μας, που παρά τα **όχι που δε σημαίνουν ναι**,

⁴ βλ. παλαιότερο κείμενο του Μωβ Καφενείου με αφορμή το περιστατικό βιασμού μέσα στο ΑΠΘ (Νοέμβριος 2016) <https://tinyurl.com/yaneneay>

⁵ **Σεξουαλικοποιημένη βία:** χρησιμοποιείται, όχι τυχαία, αντί του όρου σεξουαλική βία γιατί, όπως ωραία εξηγούν κι οι έκ-φυλες, ο δεύτερος «εντάσσει αυτό το είδος της βίας στο πεδίο της σεξουαλικότητας όπου δικαιολογείται πιο εύκολα βάσει μιας πατριαρχικής αντίληψης και θεωρίας για τη σεξουαλικότητα, όπως π.χ. του Freud και δίνει έμφαση στο πρόσχημα της βίαιης δράσης του θύτη, ενώ ο όρος σεξουαλικοποιημένη βία δηλώνει πως για το θύμα η πράξη αυτή δεν είναι τίποτα άλλο παρά βία». Από αυτή την σκοπιά λοιπόν, όπου βιώνεται η έμφυλη εξουσία, όπου βιώνεται η καταπίεση του γυναικείου υποκειμένου, όπου η αρρενωπότητα αφήνει τα βίαια σημάδια της, τότε μιλάμε για βιασμό (*terminal 119, "ενάντια στην κουλτούρα του βιασμού!"*, τρίτο τεύχος, Σεπτ. 2008).

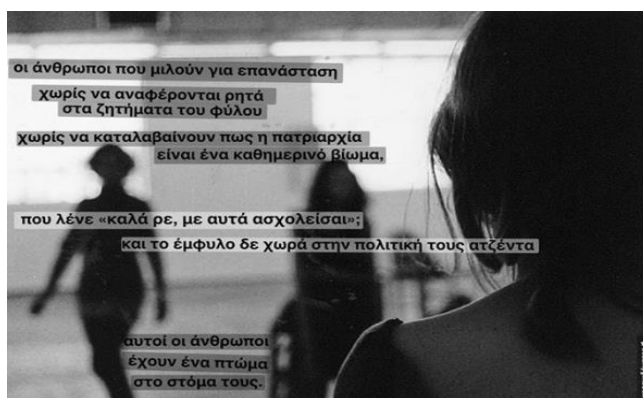
⁶ **Mansplaining:** η διαδικασία μέσω της οποίας ένας άντρας, «εξηγεί» σε μια γυναίκα ένα θέμα που την αφορά άμεσα χωρίς ο ίδιος να γνωρίζει το θέμα ή να έχει προσωπική εμπειρία μ' αυτό. Πηγή: <https://tinyurl.com/y9f2fb74>

αυτοί συνέχισαν. Από τα αθώα σεξιστικά αστεϊάκια μέχρι τις κακοποιητικές ερωτικές και φιλικές σχέσεις, έχουμε νιώσει στο πετσί μας ότι ο «χώρος» βρωμάει σεξισμό, πατριαρχία και μπράτσα. Το κίνημα δεν χάνει ευκαιρία να μας θυμίζει ότι αν είσαι γυναίκα, αδερφή, λεσβία, αν είσαι ντυμένη τσουλίστικα, αν τα κιλά σου δε χωράνε σε «κανονικά» μεγέθη, αν η σεξουαλικότητά σου ξεφεύγει από τα συνηθισμένα, πρέπει συνέχεια να αποδεικνύεις ότι αξίζεις σεβασμό. Αυτή είναι η ιστορία μας.

Τα τελευταία χρόνια οι φεμινιστικές φωνές πληθαίνουν. Σε πολλές πόλεις δημιουργούνται ομάδες που ασχολούνται με ζητήματα φύλου και σεξουαλικότητας. Οι κουήρ και ριζοσπαστικές οπτικές μπαίνουν όλο και πιο πολύ στις κουβέντες μας. Ταυτόχρονα, διαβάζουμε και ακούμε όλο και πιο συχνά ιστορίες και καταγγελίες κακοποιήσεων και σεξιστικών συμπεριφορών εντός του κινήματος. Κάποιες έρχονται στα μέιλ μας, άλλες μας τις περιγράφουν από κοντά συντρόφισσες. Οι ιστορίες είναι πάρα πολλές· άλλες ανοίγονται πολύ, άλλες αποσιωπώνται. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που άτομα και συνελεύσεις παίρνουν ξεκάθαρα θέση ενάντια σε αυτές τις καταγγελίες (κατηγορίες του τύπου «είσαι διασπαστική/ρουφιάνα») ή/και επιτίθενται στα άτομα που τολμούν να καταγγείλουν ή να στηρίζουν. Κάποιοι δεν τολμούν να πουν ότι είναι αντι-αντισεξιστές.

Η στιγμή αυτή είναι σημαντική για να δημιουργήσουμε χώρους που θα μας συμπεριλαμβάνουν όλες. Να κατανοήσουμε πως ως άτομα κατέχουμε διαφορετικές προνομιακές θέσεις που συνοδεύονται από τις αντίστοιχες επιτελέσεις και επιβολές και μας εμποδίζουν να δούμε τις πραγματικότητες που βρίσκονται έξω από τις δικές μας εμπειρίες και υπερβαίνουν τον δικό μας τρόπο σκέψης. Να προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε βαθύτερα αυτά τα προνόμια και να τα διαχειριστούμε. Να μπούμε στη θέση της άλλης, να αφουγκραστούμε το βίωμά της και να τη φροντίσουμε με ό,τι μέσο διαθέτουμε. Όχι με μια αίσθηση συμπόνιας και λύπησης, αλλά με τη συνειδητή αποδοχή του τραύματος. Όχι για να βουτήξουμε στον βούρκο της απογοήτευσης και του ζόφου, αλλά για να επιχειρήσουμε από κοινού να κάνουμε την ανάγκη μας αισθητή και να μιλήσουμε γι' αυτά που μας καταπιέζουν.

*«Οι άνθρωποι που μιλούν για επανάσταση
χωρίς να αναφέρονται ρητά στα ζητήματα φύλου
χωρίς να καταλαβαίνουν πως η πατριαρχία είναι καθημερινό βίωμα,
που λένε «καλά ρε με αυτά ασχολείσαι;» και το έμφυλο δε χωρά στην πολιτική τους ατζέντα,
αυτοί οι άνθρωποι έχουν ένα πτώμα στο στόμα τους.»**

*αυτοκόλλητο από κεραμιδόγατες <https://tinyurl.com/y9ccsa8g>

Όποτε προκύπτει μία ιστορία κακοποίησης, μία καταγγελία σεξιστικής συμπεριφοράς ή μπαίνουν έμφυλα ζητήματα σε μία συνέλευση παρατηρούμε τις ίδιες ανδρικές άμυνες κι ακολουθεί ο ίδιος αλγόριθμος:

Το άτομο εκθέτει την ιστορία του.

Δεν το πιστεύουν, αμφισβητούν την ιστορία του, σχετικοποιούν την εμπειρία του:
«μήπως είσαι υπερβολική; Είσαι τρελή!, Δεν είναι και τόσο άσχημα όσο πιστεύεις»

Ρίχνουν το φταίξιμο σε αυτό, μεταθέτουν την ευθύνη, δημιουργούν ενοχές:
«ναι αλλά κι εσύ προκαλούσες, δεν μιλάς αρκετά και ο λόγος σου δεν έχει πολιτικά επιχειρήματα, έπρεπε να το είχες βάλει ως ζήτημα στη συνέλευση»

Οι άντρες βρίσκουν υποστήριξη και δικαιολογητές των πράξεών τους:
«τον ξέρω από παλιά, είναι σύντροφος και δεν θα έκανε ποτέ κάτι τέτοιο»

Το άτομο σωπαίνει.

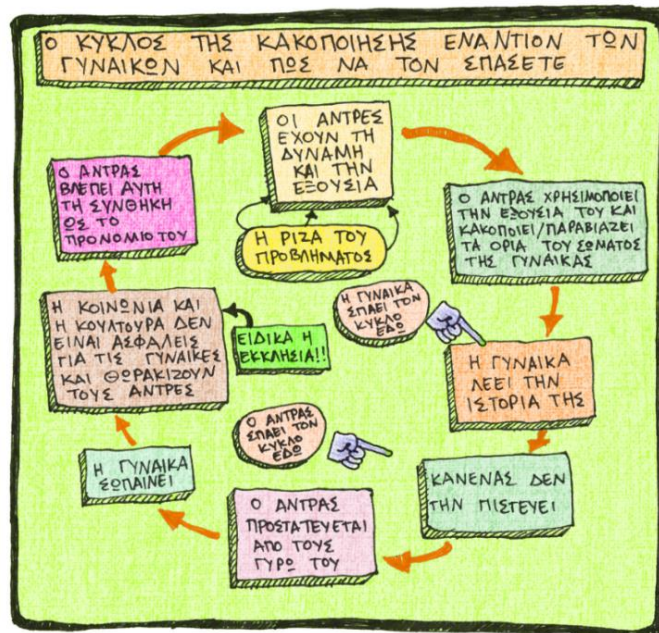
Δημιουργείται ένα προηγούμενο και μία ανασφαλής συνθήκη για κάθε άτομο που μιλάει

Οι άντρες κι οι δικαιολογητές της βίας ενδυναμώνονται.

Η κατάσταση είναι προνομιακή για να ασκήσουν εξουσία, να παραβιάσουν ξανά και να υποτιμήσουν κι άλλα άτομα.

Η διαδικασία επαναλαμβάνεται.

Πηγή έμπνευσης για το παραπάνω σχήμα αποτελεί «Ο κύκλος της κακοποίησης εναντίων των γυναικών» από τη Λεσβιακή Ομάδα Αθήνας (Δεκέμβριος 2016):

<https://tinyurl.com/yc6cp3bq>

Η φαντασία του «χώρου» όταν έρχεται αντιμέτωπος με περιστατικά κακοποίησης, φτάνει σε τρομακτικά επίπεδα. Με αφορμή την καταγγελία της συντρόφισσας, κάποιες συλλογικότητες αποφάσισαν ότι το καλύτερο που μπορούν να κάνουν είναι να διερευνήσουν πώς ακριβώς έγιναν τα πράγματα, να ακούσουν όλες τις πλευρές (συντρόφισσα η μία, σύντροφοι κι οι άλλοι βρε παιδί μου!). Πριν από αυτό μας διαβεβαίωσαν, όμως, ότι και οι ίδιοι έχουν εντοπίσει/αντιμετωπίσει πάμπολλες φορές σεξιστικές συμπεριφορές εντός του κινήματος. Με μεγάλη επιτυχία, θα συμπληρώναμε. Από τον Βόλο μέχρι την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, οι διαδικασίες αναρχοδικαστηρίων, πανχωρικών συνελεύσεων κι επιτροπών είναι μία ακόμη ατέλειωτη κακοποίηση. Χωρίς κανένα φεμινιστικό εργαλείο φροντίδας κι αλληλεγγύης, δημιουργούν τους χώρους για να σχετικοποιούνται και να κανονικοποιούνται οι βιασμοί. Κάνουν ακριβώς το ίδιο που κάνει κι η αστική δικαιοσύνη· το θύμα πρέπει να αποδείξει ότι δεν έφταιγε. Με ποια λογική το άτομο που έχει υποστεί μία τραυματική εμπειρία να πρέπει να την αναβιώσει για να μην έχουν απορίες οι σύντροφοι; Με όλα τα προνόμια που φέρουν οι matriarchists, από ποια θέση ακριβώς πιστεύουν ότι είναι οι υπεύθυνοι για να ξεκαθαρίσουν τα πράγματα και να αποδώσουν δικαιοσύνη;

Είναι σημαντικό για μας να δεχόμαστε τις καταγγελίες χωρίς να αμφισβητείται η καταγγέλουσα. Είναι σημαντικό να μην ψάχνουμε αποδείξεις για να συγκατανεύσουμε στο βίωμά της. Γνωρίζουμε την αλήθεια του γιατί γνωρίζουμε και την αλήθεια της πατριαρχίας. Είναι σημαντικό πέρα από την αποπομπή των βιαστών, να βάζουμε αυτές τις αλήθειες στις ίδιες μας τις συνελεύσεις και στον τρόπο δράσης μας. Να αντιμετωπίσουμε τους φίλους και συντρόφους μας που έχουν σεξιστικές συμπεριφορές. Στην προκειμένη περίπτωση είμαστε χαρούμενες κι αισθανόμαστε δυνατές που γνωρίζουμε ότι πολλές και πολλοί σ' αυτήν την πόλη, άτομα και συλλογικότητες αντιλαμβάνονται την κουλτούρα του βιασμού, παίρνουν θέση και οργανώνουν τις επιθέσεις τους. Ζητούμενο όμως είναι και να αντιληφθούμε πώς παράγεται αυτή η κουλτούρα. Πώς διαμορφώνει πρακτικές, τρόπους και σκέψεις. Πώς κατασκευάζονται οι αρρενωπότητες που παραβιάζουν και κακοποιούν. Ζητούμενο είναι να καταλάβουμε πως η κινηματική κουλτούρα, η αντιφασιστική, η αναρχική, η κουλτούρα «δρόμου», έχει τη δική της αφήγηση για το πώς πρέπει να είναι ο «άντρας». Αυτή η εξουσία δεν έρχεται ουρανοκατέβατη. Συμπλέει με το κυρίαρχο σύστημα ιεράρχησης των φύλων, την εθνική αφήγηση για τα φύλα και το ρόλο τους σ' αυτή τη ζωή.

Η σημασία της συναίνεσης και του βιώματος

Μιλώντας για την έμφυλη σεξουαλικοποιημένη βία, χρειάζεται να προσεγγίσουμε την έννοια της συναίνεσης, όχι μονάχα ως μια επιθυμητή συνθήκη στις σεξουαλικές και μη πρακτικές μας, αλλά ως μια απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγμάτωση των επιθυμιών και της καύλας μας με όρους σαφήνειας, ασφάλειας και φροντίδας.

Είναι γεγονός πως οι τρόποι που τα κανονιστικά πρότυπα φύλου και επιθυμίας διαμορφώνουν τον έμφυλο εαυτό μας, μας κατευθύνουν να διαμορφώνουμε τις σχέσεις και τις σεξουαλικές εμπειρίες μας. Κι αυτές οι εμπειρίες διαμορφώνονται έτσι ώστε να χωρούν στις κυρίαρχες κοινωνικές επιταγές του φύλου και της (ετερο)σεξουαλικότητας. Επιτελούμε προκειμένου να βιώσουμε την διαπροσωπική και κοινωνική αποδοχή και να αποφύγουμε τις συνέπειες της αποτυχίας μας. Μέσα σε αυτή τη κυρίαρχη συνθήκη, εντοπίζουμε το κενό διερεύνησης της συναίνεσης τόσο θεωρητικά, όσο και σε επίπεδο καθημερινής επαφής στις σχέσεις μας. Λόγω αυτού του κενού, πολλές φορές καταλήγουμε να ενοχοποιούμε τις εαυτές μας για παραβιαστικές συμπεριφορές που δεχθήκαμε και για κακοποιήσεις που βιώσαμε. Ακόμα και αν είμαστε σίγουρες για τη μη συναίνεση από μεριάς μας, μπαίνουμε συνεχώς σε μια διαδικασία να υπερασπιστούμε τις εαυτές μας και να πείσουμε τα άλλα άτομα.

Προσπαθώντας να δομήσουμε μια κουλτούρα συναίνεσης, χρειάζεται να κατανοήσουμε πως η συναίνεση δεν αποτελεί ούτε ένα θολό ζήτημα, ούτε ένα γκρίζο πεδίο διαπραγμάτευσης. Αν η συναίνεση μοιάζει θολή, τότε απλά δεν πρόκειται περί συναίνεσης.

Η συναίνεση δεν είναι δεδομένη βάσει της συντροφικής σχέσης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών. Η συναίνεση σε μια προηγούμενη σεξουαλική συνθήκη δεν αποτελεί συναίνεση και για μία επόμενη. Η συναίνεση δεν υπάρχει στην εμφάνιση, στον τρόπο που χορεύω, στην περασμένη ώρα, στα ποτά που ήπια, στα ναρκωτικά που πήρα, στο ότι έκανα ή αποδέχτηκα την πρόσκληση.

Η μη έκφραση καταφατικής συναίνεσης σημαίνει μη συναίνεση. Η καταφατική συναίνεση δεν χρειάζεται να είναι λεκτική. Μπορεί να αποτυπωθεί στο πρόσωπο και στο σώμα - εκφάνσεις συναίνεσης οι οποίες υποτιμούνται σημαντικά. Γι' αυτό, χρειάζεται να αφουγκραζόμαστε, να ακούμε, να ρωτάμε, να συζητάμε, ώστε να είμαστε σίγουρα για την ύπαρξή της.

Συναίνεση σημαίνει επιλέγω με ποιο/α υποκειμένο/α θα ασκήσω τις σεξουαλικές πρακτικές μου. Η συναίνεση κάθε εμπλεκόμενου υποκειμένου είναι απαραίτητη. Βέβαια, το ναι δε σημαίνει πάντα ναι, διότι η συναίνεση δεν είναι πάντα αποτέλεσμα επιλογής, αλλά και φόβου και εξαναγκασμού. Η συναίνεση συμβαίνει αυτοβούλως, μη εξαναγκασμένα και συνειδητά. Είναι μια διαδικασία συνεχής και οποιαδήποτε στιγμή μπορούμε να την αποσύρουμε αν θεωρήσουμε ότι τα όρια μας παραβιάζονται ή/και για οποιοδήποτε λόγο δεν θέλουμε να συνεχίσουμε.

Η προσπάθεια απόδειξής της από τη μεριά του υποκειμένου που ασκεί έμφυλη σεξουαλικοποιημένη βία επιβεβαιώνει το ανδρικό προνόμιο που ορίζει το πώς συμβαίνουν ή δεν συμβαίνουν τα πράγματα, πρόκειται για μια εξουσία που προσπαθεί να πείσει ότι δεν είναι εξουσία. Η υποκειμενικότητα της συναίνεσης έγκειται στα όρια του ατόμου τα οποία παραβιάστηκαν και όχι στην υποκειμενική κρίση αυτού που παραβίασε.

Γι' αυτό, λοιπόν, χρειάζεται να δώσουμε λόγο στο **βίωμα**. Η αποσιώπηση του λόγου του υποκειμένου που παραβιάστηκε αποτελεί δεδομένη συνθήκη τόσο εντός της αστικής δικαιοσύνης, όσο κι εντός του ελληνικού καθημερινού συγκείμενου συμπεριλαμβανομένης και της κινηματικής πραγματικότητας. Για εμάς το βίωμα είναι εξ ορισμού πολιτικό, είναι ένα πεδίο επιθυμιών, αντιστάσεων και συγκρούσεων. Είναι ένα σημείο εκκίνησης προς τη συνειδητοποίηση της έμφυλης ασυμμετρίας και ένα εργαλείο φεμινιστικής πολιτικής. Όσα βιώνουμε δεν είναι αποκομμένα από την πατριαρχική κοινωνία στην οποία υπάρχουμε, γι' αυτό τα αναγνωρίζουμε ως τέτοια. Ό,τι μας συμβαίνει μέσα στις σχέσεις μας, δεν είναι κάτι αποκομμένο από την πολιτική. Δεν υπάρχει μόνο στην ιδιωτική σφαίρα και δε σταματά εκεί. Η πατριαρχική εξουσία δεν ασκείται μόνο μέσα από κρατικές πολιτικές, από εργοδότες και αφεντικά. Είναι διάχυτη και χωράει σε κάθε υποκειμένο που είναι πρόθυμο να τη στεγάσει. Σε κάθε σχέση που υπάρχουν προνόμια και ιεραρχίες χωρίς την απαιτούμενη αμφισβήτηση.

Σίγουρα είναι κατανοητό πως όταν το άτομο καταθέτει την εμπειρία του, μπορεί να αισθανθούμε αμηχανία για το πώς πρέπει να το διαχειριστούμε, λόγω του ότι δεν έχουμε κάποιο κοινό βίωμα, δεν γνωρίζουμε τι είναι πρόπον να ειπωθεί και τι όχι ή πιθανόν δεν έχουμε ξαναβρεθεί σε διαδικασίες όπου δίνεται χώρος και χρόνος στο βίωμα κάποιας. Σε μια τέτοια συνθήκη, όπου το άτομο μοιράζεται μαζί μας το βίωμά του, εμείς, ως φεμινιστική κουήρ συλλογικότητα –ύστερα από λάθη και συνεχή αναστοχασμό- **προτιμάμε:**

- να το ακούσουμε, να του δώσουμε χρόνο για να εκφραστεί, να μην το διακόψουμε μέχρι να ολοκληρώσει, να μένουμε παρούσες και επικεντρωμένες σε αυτήν και σε αυτά που μοιράζεται. Συμβαίνει συχνά, για παράδειγμα, όταν καμιά μοιράζεται κάτι μαζί μας να προβάλλουμε δικές μας εμπειρίες και να στρέφουμε σε αυτές την προσοχή. Ακούγοντας ενεργά το άτομο βλέπουμε τις δικές του επιθυμίες και μπορούμε να το συνοδεύσουμε σε αυτές.
- να διερωτόμαστε από ποια θέση ακούμε και τοποθετούμαστε.
- να ρωτάμε πώς κατονομάζει το βίωμά του και να μην το ονομάζουμε εμείς.

Κατανοώντας πως το βίωμα είναι εκείνο που ορίζει τι και πώς συνέβη και η αμφισβήτηση ή η αξιολόγησή του είναι μια αρκετά τραυματική διαδικασία, **καταλήγουμε στο ότι είναι πολύ σημαντικό:**

- να φροντίσουμε ώστε ο λόγος μας να μην είναι κακοποιητικός, να μην ζητήσουμε λεπτομέρειες και περαιτέρω περιγραφές από όσες διάλεξε να μοιραστεί. Να μην προσπαθούμε να κατηγορήσουμε το άτομο που βίωσε μια κακοποιητική συμπεριφορά για το ότι δέχτηκε αυτή την κακοποίηση ή να εξηγήσουμε τι βίωσε και πώς το βίωσε. Να πιστέψουμε το βίωμα· αποδεχόμαστε πως το βίωμα είναι μοναδικό, δεν μπορούμε να το κρίνουμε μέσα από τα δικά μας βιώματα και έχει την ίδια σημασία οποιοδήποτε και αν είναι το χρονικό διάστημα που διαμεσολάβησε.
- να το ευχαριστήσουμε που μοιράστηκε μαζί μας το βίωμά του, διότι δεν όφειλε να το κάνει όποια σχέση κι αν έχουμε μαζί του.
- να υπάρχει μη κατευθυντική φροντίδα, να ρωτήσουμε με ποιο τρόπο μπορούμε να το στηρίξουμε και να είμαστε αλληλέγγυες. Πολλές φορές αυθαίρετα θεωρούμε ότι γνωρίζουμε τι είναι σωστό και χρήσιμο για τους άλλους. Γνωρίζουμε, όμως, πως η κακοποίηση αποτελεί μια εμπειρία στην οποία αγνοείται και υποτιμάται η σωματική αυτονομία του υποκειμένου. Είναι ζωτικής σημασίας το τελευταίο να μπορεί να επιλέγει, να αποφασίζει και να ελέγχει κάθε βήμα της διαδικασίας (αν θελήσει να εκκινήσει κάποια διαδικασία).
- να δηλώνουμε με ειλικρίνεια την παρουσία και τη διαθεσιμότητά μας για στήριξη και φροντίδα, όπως και όποτε επιθυμεί το άτομο.
- στην περίπτωση που νιώθουμε ότι δεν μπορούμε να ανταποκριθούμε μόνες μας στη φροντίδα που θέλουμε να δώσουμε, να αναζητούμε και αλλού υποστηρικτικό δίκτυο τόσο για εμάς, όσο και για το άτομο.
- να πάρουμε ξεκάθαρη θέση ενάντια στο υποκείμενο που άσκησε έμφυλη σεξουαλικοποιημένη βία, καθώς και σε όσα άτομα δικαιολογούν την πράξη του.
- Και συνεχώς να αναλογιζόμαστε για τις εαυτές μας, εάν, πώς και σε ποιο βαθμό ασκούμε εξουσία, απολαμβάνοντας συνειδητά ή μη κάποια προνόμια.

"Τι αξία έχουν οι ιδέες που διαψεύδονται από το βίωμα;
Δεν επιθυμώ συμμαχίες παρά με ό,τι και όσους
με βοηθούν να καταστήσω πιο ζωντανή τη ζωή, τη δική μου και των άλλων."

Ραούλ Βανεγκέμ, Γράμμα στα παιδιά μου και στα παιδιά του κόσμου που έρχεται

Η σημασία των φεμινισμών

Ζώντας σ' αυτήν την πραγματικότητα από τόσες δε, νιώθουμε πως οι φεμινισμοί μας έσωσαν τη ζωή. Γιατί μας βοήθησαν να αναγνωρίσουμε αρχικά την πατριαρχική βία σαν τέτοια. Μέσα σε μία συνθήκη όπου η κουλτούρα του βιασμού είναι παντού γύρω μας και η αμφισβήτηση των βιωμάτων μας (τόσο εντός, όσο και εκτός του χώρου) ο κανόνας, νιώθουμε την ανάγκη να κατανοήσουμε τη βία που μας ασκείται, να την περιγράψουμε με δικά μας λόγια, να αμφισβητήσουμε τις σεξιστικές λογικές, να αντισταθούμε στις μάτσο εκδοχές και για ακόμη μία φορά, δυστυχώς, να βάλουμε κεντρικά στους λόγους μας τα αυτονόητα αιτήματα της αυτοδιάθεσης των σωμάτων μας και των εαυτών μας. Ακόμη, με τους φεμινισμούς ερχόμαστε πιο κοντά. Μας βοηθάνε να παραμένουμε ψύχραιμες σε συνθήκες πίεσης και χάους, και να βρίσκουμε τους τρόπους να στεκόμαστε αλληλέγγυες στις διαδικασίες που ακολουθούνται όπως οι καταγγελίες, οι δημοσιοποιήσεις κακοποιητικών περιστατικών, ο αποκλεισμός των δραστών κτλ.

Πιστεύουμε σε αγώνες που δεν χρειάζεται να αποδείξουμε τίποτα. Που δεν μετριόμαστε με κανένα αναρχόμετρο, που δεν συμμορφωνόμαστε σε καμία κανονικότητα. Σε εξεγέρσεις που μας χωράνε όλες. Σε επαναστάσεις που μπορούμε και να χορεύουμε. Που οι δικές μας εκδοχές και τα δικά μας βιώματα είναι προτάγματα. Θα το ξαναπούμε, **το προσωπικό είναι πολιτικό**, και τα όρια ανάμεσα σε ιδιωτικό και δημόσιο είναι δυσδιάκριτα. Οι καθημερινές μας καταπιέσεις κι οι αγωνίες στο σπίτι, στις συνελεύσεις, στη δουλειά έχουν σημασία. Οι ιστορίες κακοποίησης και βιασμού μας, έχουν σημασία κι έχουν δύναμη. Έχουν δύναμη να αλλάξουν τα κινήματα και τις συντροφικές σχέσεις μέσα από πρακτικές ριζοσπαστικής αγάπης και (αυτο)φροντίδας.

Σε μια συνθήκη όπου το να καθορίσουμε εμείς τα βιώματά μας δεν είναι δυνατό, εμείς το διεκδικούμε. Διεκδικούμε το να μιλάμε για αυτά και να το κάνουμε δημόσια. Το να κατανοήσουμε αυτό που μας συμβαίνει και να το αναλύσουμε με όρους πολιτικούς, μας βοηθάει να καταλάβουμε ότι δεν είμαστε οι μόνες, δεν είμαστε μόνες. Πολιτικοποιώντας τα βιώματά μας, αναδημιουργούμε την ιστορία. Τις μικρές και μεγάλες αφηγήσεις που μας θέλουν εκτός. Εκτός της ιστορίας, εκτός των αγώνων, εκτός της γλώσσας και των νοημάτων της. Ο φεμινισμός μάς δίνει τη δυνατότητα να διαχειριστούμε τα βιώματά μας και να αντισταθούμε στις συνθήκες που τα προκαλούν, να αντιστρέψουμε τους όρους και να αντεπιτεθούμε.